OPINKIRJO
KEHITTÄMISKESKUS

TOIMINTASUUNNITELMA 2018

Kehittämiskeskus Opinkirjo

KEHITTÄMISKESKUS OPINKIRJO • Mariankatu 15 A 11 • 00170 Helsinki
p. 050 400 9914 • opinkirjo@opinkirjo.fi • www.opinkirjo.fi

SISÄLLYS

KEHITTÄMISKESKUS OPINKIRJO 2
Toimintamme lähtökohta 2
Arvot 2
Visio 2023 2
Opinkirjon perustehtävä 2
Strategiset valinnat 2018-2023 2

I KEHITTÄMISTOIMET JA -HANKKEET 3
1. Hyvän Toveruuden Kilpa oppilaiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena 3
2. Hymy koulujen henkilöstön osallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittäjänä 3
3. Hymy-ohjeistus ja tukimateriaali kasvatuskumppanuudesta käytävien keskustelujen tueksi 4
4. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan osallistava Hymy-prosessimalli 4
5. Osallisuuden kasvupolun Hymy-prosessimalli 5

II BRÄNDIT 6
1. Nuorten parlamentti 6
2. Popupkoulu.fi 6
3. Tutki-Kokeile-Kehitä 8
4. Yritys Hyvä 9
5. Omaoppilaskunta.fi 10

III KOULUTUSKOKONAISUUDET 11
1. Yhteisöllinen ja osallistava kouluyhteisö" -koulutukset ja tilauskoulutukset 11
2. Ihmisoikeudet haltuun! 11
3. MOKKI: Muotoilulla monialaisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä 12

IV TOIMISTO JA HALLINTO 13
Jäsenjärjestöt 13
Yhdistyksen työryhmät 13
Vuosikokous ja hallitus 13
Henkilöstöohjelman toteutussuunnitelma 13
Toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi 14

KEHITTÄMISKESKUS OPINKIRJO

Toimintamme lähtökohta on lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen pedagogisissa oppimisympäristöissä, etenkin yhteisöllisiksi oppimiskeskuksiksi rakentuvissa peruskouluissa.

Arvot
Me opinkirjolaiset toimimme yhdessä, avoimesti ja rehellisesti, humaanisti ja oikeudenmukaisesti, ympäristön osana sitä kunnioittaen. Ihmisten yhdenvertaisuus on lähtökohtamme.

Visio 2023
Opinkirjo on oppivan yhteisön ja yhteisöllisyyden rakentamisen asiantuntija ja tukija. Opinkirjo on alallaan tunnettu ja vaikuttava toimija, kehitystä edistäviä verkostoja kokoava voima ja muutosaaltojen lähde. Opinkirjon palvelut ja tuotteet koetaan korkealaatuisina, arjen työtä käytännössä helpottavina työkaluina ja ne kohtaavat kaikki kohderyhmiin kuuluvat käyttäjät.

Opinkirjon perustehtävä on tukea kouluja niiden kehittymisessä jäsentensä oppimista ja hyvinvointia synnyttäviksi oppimiskeskuksiksi. Luomme tutkimustietoon pohjautuvia käytännöllisiä ratkaisuja opettajille ja ohjaajille. Noudatamme kaikissa toimissamme seuraavia periaatteita:

- Lapsi ja nuori on aina työmme keskiössä.
- Kehitystyömme keskeisin sisältö on yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja osallisuuden kehittymistä tukevien menetelmien ja mallien kehittäminen yhdessä lasten ja nuorten kanssa.
- Jaamme omaa osaamistamme ja olemme alttiita oppimaan uutta.
- Arvostamme verkostoja ja teemme niissä avointa yhteistyötä.
- Palvelumme ovat käytettävissä ja saatavissa kaikkialla Suomessa.

Strategiset valinnat 2018-2023
Keskitymme seuraaviin yhteisöllistä toimintakulttuuria kehittäviin muutoksiin:

- Oppimisympäristöiksi ymmärretään koulutilojen ja virtuaalisten tilojen ohella kaikki ympäristöt, joissa oppimista tapahtuu. Niitä osataan hyödyntää.
- Osallisuus arkipäiväistyy toimintatavaksi.
- Jokaisen yhteisön jäsenen vahvuudet huomataan, otetaan yhteisen oppimisen lähtökohdaksi ja niiden kehittämistä tuetaan.
- Lasten ja nuorten harrastukset ja vapaa-ajantoiminnat ovat osa oppimiskeskusten toimintaa.

I KEHITTÄMISTOIMET JA -HANKKEET

Koulujen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva Hymy

Kehittämiskeskus Opinkirjo tunnetaan parhaiten Hyvän toveruuden kilvasta ja Hymyveistoksista sen tunnuksina. Jo sadattuhannet suomalaiset ovat saaneet veistoksen ja sisältäneet siihen sisältyvät sosiaalisten taitojen ja yhteisöllisyyden arvot sekä siirtäneet nämä arvot ylisukupolvisesti eteenpäin. Hymyt ovat jo suomalainen instituutio: yleiskieleen on vakiintunut käsite hymypoika.

Kehittämiskeskus Opinkirjo hyödyntää tulevaisuudessa Hymyn tunnettuutta luodessaan ja kehittäessään lapsille ja nuorille kohdentuvia palveluita yli sektorirajojen.

1. Hyvän Toveruuden Kilpa oppilaiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena

Hyvän Toveruuden Kilpa on vuosien kuluessa vakiintunut nimi toiminnalle, jossa kouluissa olevat lapset ja nuoret tutkivat heille merkityksellisiä sosiaalisia taitoja ja niihin liittyviä arvoja. Prosessin päätteeksi he valitsevat keskuudestaan nuoren, jolle haluavat antaa erityisen tunnustuksen näistä taidoista. Tunnustuksina jaetaan valkoisia Hymypoika- ja Hymytyttö-veistoksia.

Hyvän Toveruuden Kilpa on lähtökohtaisesti lasten ja nuorten oman toiminnan ja sosiaalisen prosessin väline, jossa he itse ovat aktiivisia ja vastaavia toimijoita. Opettajien ja muiden ohjaajien tehtävä prosessissa on fasilitoida arvolähtöistä keskustelua lasten tai nuorten ryhmässä, ei johtaa sitä. Nuoret voivat siis itse luoda toiminnan todellisen sisällön ja antaa kannusteen nuorelle, jota erityisesti arvostavat näistä toiminnan tavoista. Hymy-toiminnassa nuoret luovat arvoa toisilleen, yhteisölleen. Ts. Hymy on sosiaalisen vahvistamisen väline.

Toimintavuonna 2018 julkaistaan uudistetut ohjeet Hyvän Toveruuden Kilvan toteuttamisesta, arvoista ja prosessin kuljettamisesta koulujen työvuoden aikana. Tavoittelemme 140 000 lapsen ja nuoren osallistumista Hyvän Toveruuden prosesseihin kaikkialla Suomen kouluissa. Hymy-aineisto julkistetaan Educa-messuilla 2018. Se lähetetään kaikkiin perusopetuksen kouluihin ja on saatavissa myös kotisivujen kautta.

2. Hymy koulujen henkilöstön osallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittäjänä

Toimintavuoden 2018 aluksi lanseerataan oma prosessinsa Hymyn käyttämisestä erityisesti koulujen työyhteisöjen kehittämisen välineenä. Ajatuksena on, että Hyvän Toveruuden Kilvan mukaisesti työyhteisöt keskustelisivat hyvän työtoveruuden sisällöistä, merkityksistä ja keskeisistä arvoista. Prosessin päätteeksi työyhteisöt äänestäisivät Hymyn saajaksi henkilöä, jolle haluaisivat antaa erityistä tunnustusta tavastaan ja toiminnastaan työyhteisössä. Työyhteisölle tarkoitetut Hymyveistokset ovat väriltään tummanhopeisia.

Erityisesti kouluissa työyhteisön toimivuus ja ilmapiiri vaikuttavat keskeisellä tavalla myös opiskeluilmapiiriin ja koulujen toimintakulttuuriin. Opinkirjo tuo työyhteisöille positiivisen tavan

edistää työhyvinvointia ja ottaa keskusteltavaksi ja pohdittavaksi arvoja, joita oppilaiden toivotaan koulussa omaksuvan ja toiminnassaan toteuttavan. Pohtimalla Hymyä työyhteisössä prosessi, jolla oppilaiden Hyvän Toveruuden Kilpaa toteutetaan, jäntevöityy ja jäsentyy opettajien saadessa omakohtaista kokemusta sen sisältämistä merkityksistä.

Työterveyslaitoksen tutkijatiimi on laatinut tietoperustaiset kriteerit asioista, joihin työhyvinvoinnin kehittämiseksi tulee syventyä sekä pohtinut prosessia, jolla asia tulee toteuttaa työyhteisöissä.

Vuonna 2018 Hymyn ennakoidaan pääsevän 200 työyhteisön hyvinvoinnin kehittämisen välineeksi. Palvelu lanseerataan Educa-messuilla 2018 ja asiasta viestitään opettajille kohdistettujen koulutusten yhteydessä.

3. Hymy-ohjeistus ja tukimateriaali kasvatuskumppanuudesta käytävien keskustelujen tueksi

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kasvu ja kehittyminen ovat keskeistä sisältöä keskusteluille, joita opettajat käyvät huoltajien ja oppilaiden kanssa. Opettajat kertovat kuitenkin usein kokevansa osaamattomuutta kohdata huoltajia. Vuorovaikutussuhteen ongelmat johtavat siihen, että lapsi tai nuori saattaa jäädä keskustelukumppanien välikappaleeksi ilman omaa aktiivista roolia. Pahimmillaan kaikki osapuolet kokevat kohtaamiset kiusallisina ja epämieluisina.

Toimintavuoden 2018 aikana Opinkirjo tekee yhteistyötä Me-säätiön kokeilukoulujen kanssa kasvatuskumppanuutta hiertävien keskeisten teemojen kartoittamiseksi sekä kehittää ja testaa mahdollisia malleja, joilla keskustelujen dialogisuutta voitaisiin kehittää. Tavoitteena on selvittää, olisiko löydettävissä ratkaisukeskeisiä malleja, joita voitaisiin skaalata muihinkin kouluihin kautta Suomen helpottamaan tätä yhteistyötä ja vahvistamaan lasten ja nuorten itsensä aktiivista roolia keskustelijoina näissä heitä itseään koskevissa keskusteluissa.

4. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan osallistava Hymy-prosessimalli

Lasten ja nuorten säännöllinen harrastustoiminta kehittää elämänhallintataitoja, suotuista minäkuvaa, opiskelumyönteisyyttä ja sosiaalisia suhteita ja taitoja sekä ehkäisee syrjäytymiskehitystä. Tämä merkitys harrastuksilla on erityisesti, jos toiminta tapahtuu koulun yhteydessä.

Toimintavuonna 2018 Opinkirjo kokeilee, olisiko lasten ja nuorten harrastustoiminnan toteuttamiseksi löydettävissä skaalattava palvelumuotoilullinen prosessimalli, jota seuraamalla lapset ja nuoret voisivat aidosti osallistua koululla tapahtuvien harrastustoimintojen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, ja jonka avulla alueiden erityispiirteet ja voimavarat saataisiin parhaiten käyttöön. Samalla tutkitaan, millaisen julkisen rahoitusmallin kautta toiminta saataisiin parhaiten toteutettua.

Prosessimallia kehitetään ja testataan ensin Me-säätiön pilottikouluissa. Prosessissa ovat mukana sivistys-, nuoriso- ja kulttuuritoimet, järjestöt, taiteen perusopetus, seurakunnat yms. tahot. Tavoitteena luoda malli, joka toimiessaan lisäisi lasten hyvinvointia ja koulumyönteisyyttä. Prosessiin suunnitellaan jatkuva arviointi, jolla tavoitteen suuntaista etenemistä voidaan arvioida.

5. Osallisuuden kasvupolun Hymy-prosessimalli

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet linjaavat, että oppilaat on otettava mukaan opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi opetussuunnitelma sisältää muitakin velvoittavia kirjauksia oppilaiden osallisuuden kehittämiseksi. Opetussuunnitelman kirjaukset osallisuudesta ovatkin tavoitteiltaan samansisältöiset kuin nuorisolain kirjaukset.

Opinkirjo tutkii kokeilutoiminnalla, onko palvelumuotoilun prosessi toimiva tapa mallintaa lasten ja nuorten ottamista mukaan opetussuunnitelman osallisuus-kirjausten toteuttamiseen. Tutkitaan, miten ja millä syvyydellä lapset ja nuoret eri ikäkausina osallistuisivat opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen - ts. millainen kasvupolku osallisuuteen olisi rakennettavissa.

Tavoitteena on prosessikuvaus, jonka kautta jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa laadittaisiin oma ja yhteinen kasvupolku. Tarkoitus on rakentaa prosessiin tapa, jolla lapset ja nuoret tulevat automaattisesti osallisiksi oman oppilaitoksensa toimintatapojen määrittelyssä. Prosessi lisäisi lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja, monipuolistaisi koulujen toimintatapoja ja -kulttuuria, monipuolistaisi oppimisympäristöjä ja lisäisi hyvinvointia. Keskeisenä tässä on oppilaskuntatoiminnan kehittäminen kouluyhteisöä osallistavaksi. Välineenä ja kehittämisalustana toimii www.omaoppilaskunta.fi -sivusto ja sen taustayhteisöt, kuten Osallisuuden vahvistajat -verkosto ja useat nuorisoalan järjestöt, jotka osallistuvat myös toiminnan arviointiin. Sivustolla arvioidaan olevan vuosittain 2000 yksittäistä kävijää.

Osallisuuden kasvupolun prosessimallin rakentamiseen sisältyy alakokonaisuutena Lapset ja nuoret yhteisön voimavarana -hanke. Se hahmottaa lasten kansalaisuutta vahvuuksista ja osaamisesta käsin ja kehittää tähän vähintään kolme työpajamallia. Työpajojen tavoitteena on voimaannuttaa lapsia ja nuoria toimimaan aktiivisesti ja osallistuen kouluyhteisössään. Niissä hyödynnetään palvelumuotoilun periaatteita ja sovelletaan luovan ongelmanratkaisun malleja.

Työpajamalleja pilotoidaan kuudessa koulussa. Toiminnan aikana kerätystä kysely-, haastattelu- ja muusta havaintoaineistosta syntyy arviointiaineistoa, jonka analyysin pohjalta työpajamalleja muokataan. Julkaisualustana käytetään omaoppilaskunta.fi-sivustoa. Työpajojen levittämisessä hyödynnetään olemassa olevia kouluttajapankkeja. Hankkeen verkoston muodostavat osallistuvat koulut, näiden oppilaat ja mukana olevat opettajat.

II BRÄNDIT

1. Nuorten parlamentti

Nuorten parlamentti on peruskoulun päättöluokkien oppilaille tarkoitettu toimintamuoto, joka toteuttaa demokratiakasvatusta nuorten lähtökohdista käsin. Se tukee nuorten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa, edistää nuorten kiinnostusta yhteiskunnalliseen toimintaan, monipuolistaa koulun kerhotoimintaa osaksi demokratiakasvatusta sekä kehittää toimintoja nuorten kuulemis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi. Toimintaa on suomeksi ja ruotsiksi.

Nuorten parlamentti edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista.

Toimintavuonna 2018 toteutetaan Nuorten parlamentin istunto Eduskunnassa 23.3.2018 ja kerholaistilaisuus loka-marraskuussa. Nuoret tekevät parlamentti-istunnossa esitettävät kysymykset ja puheenvuorot. Osallistujat arvioivat täysistunnon onnistumista ja vaikuttavuutta.

Istuntoon osallistuu yli 300 nuorta ja yli 100 ohjaajaa, ja kerholaistilaisuuteen noin 30 nuorta ohjaajineen. Osallistujia tulee kattavasti valtakunnan eri osista. Alueellisen ja sosiaalisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi oppilasedustajien matkakustannukset korvataan istuntoon ja kerholaistilaisuuteen osallistuville.

Osallistujat reflektoivat omaa oppimistaan ja mahdollista vaikuttavuutta (vaikutus opetukseen, vaikutus nuorten lähipiiriin). Istunnon raportointi toteutetaan yhdessä alueellisten nuorten toimitusten kanssa. Viestinnässä hyödynnetään Twitteriä, FB:tä ja sähköisiä tiedotuslistoja. Nuorten parlamentin kotisivut ovat eduskunnan sivujen alla.

Toimintaa kehitetään jatkuvan arvioinnin perusteella, jossa hyödynnetään työryhmän itsearviointia ja istunnoista kerättyä arviointitietoa.

2. Popupkoulu.fi

PopUp-koulu on toimintamalli, jossa koulu ja lähialue muuttuvat avoimeksi oppivaksi yhteisöksi. PopUp-koulussa opittu tulee näkyväksi, osaamista jaetaan, yhteisöllisyys rakentuu ja yhteenkuuluvuus kasvaa. Se on yhteisöllinen oppimiskarnevaali, jossa opettamaan pääsevät jostain asiasta innostuneet tai jonkin tiedon tai taidon hallitsevat lapset ja nuoret, vanhemmat ja muut lasten ja nuorten parissa toimivat tahot.

PopUp-koulu syntyy lasten ja nuorten osaamisen ympärille. He suunnittelevat ja ohjaavat työpajoja. Toimintamalli tuo oppilaiden koulun ulkopuolella hankittua osaamista ja kykyjä näkyväksi ja osaksi kouluyhteisöä sekä tekee koulusta avoimen oppivan yhteisön.

PopUp-koulu tarjoaa lapsille ja nuorille yhdenvertaiseen osallisuuteen liittyvää toimintaa, tukee osallisuutta, parantaa kuulluksi tulemista sekä lisää kokemusta yhteisön jäsenyydestä. Toimintamalli tukee nuorisolain lasten ja nuorten kasvua sekä itsenäistymistä (ohjauskokemus), yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista. PopUp-koulun toteuttamisen lähtökohtana on monialainen yhteistyö.

PopUp-koulu lisää yhteistä tekemistä ja yhteisöllisyyttä yli luokkarajojen sekä koulun ja lähiympäristön välillä. Se vahvistaa

- oppilaiden osallisuutta omassa ja vertaistensa oppimisessa ja tuo koululle aikuisten tukemaa toimintaa, johon ei liity osaamisen arviointia
- opettajien ja muiden lasten ja nuorten parissa toimivien tahojen monialaisia ja moniammatillisia yhteistyötaitoja.

PopUp-koulu tukee mm. kansalaisjärjestöjen, nuorisojärjestöjen, luonto- ja ympäristökoulujen, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimien näkymistä ja verkostoitumista kouluihin. Toimintamalli kehittää koulua ja koulun opetushenkilöstöä kokemuksia jakavaksi, jatkuvasti itseään kehittäväksi ja toisiltaan oppivaksi työyhteisöksi.

PopUp-koulu on myös väline ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Mallin käyttö ammatillisessa kouluttamisessa tukee asiantuntijuuden jakamista, sekä oman ja toisten osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Toimintamalli tarjoaa ammatillisen kehittymisen kannalta hyvän oppimisympäristön sekä osallistujalle että työpajan pitäjille.

PopUp-koulun toteuttamiseen on tuotettu verkkotyökalu, joka mahdollistaa laajamuotoisenkin tapahtuman organisoinnin nopeasti ja helposti. Lisäksi palvelu tekee toiminnan näkyväksi sekä yhteisössä että ulkopuolisille. Työkalu tarjoaa miellyttävän käyttökokemuksen tapahtuman järjestämisestä ja väylän osallistua yhteisölliseen osaamisen jakamisen ilmiöön lapsille, vanhemmille, opettajille ja muille koulun sidosryhmille.

PopUp-koulun osallistavaa toimintamallia levitetään kouluille ja oppilaitoksiin, kuntien opetustoimille ja nuorisotyöhön opettajapäivillä, opetusalan messuilla ja someviestinnän keinoin. Lisäksi PopUp-koulusta tuotetaan uusi YouTube-video lasten ja nuorten voimin. Toimintamallia hyödynnetään muun muassa Keski-Uudellamaalla opetushenkilöstön kouluttamisessa tavalla, jossa opettajat jakavat osaamistaan toisilleen messutyyppisessä tapahtumassa. Verkkopalvelu tuotetaan englanninkieliseksi ja sitä tarjotaan kansainväliseen käyttöön.

Toimintamallia arvioidaan määrällisesti verkkopalvelujen käyttäjämääriä seuraamalla ja tarkastelemalla. Laadullista arviointia tehdään käyttäjiä kuulemalla kyselyin ja avoimin palauttein. Myös palvelun uudelleenkäyttäjien määrät antavat tietoa palvelun laadusta. Tapahtumien paikkakuntia seuraamalla saadaan tietoa palvelun levinneisyydestä ja nuorten tasa-arvoisesta mahdollisuudesta osallistua PopUp-koulutapahtumiin. Tavoitteena on, että työkalulla on 60 000 istuntoa, 380 000 sivunkatselua ja 30 000 käyttäjää vuoden aikana eri puolella Suomea.

3. Tutki-Kokeile-Kehitä

Tutki-Kokeile-Kehitä (TuKoKe) on pitkäjänteinen tiede- ja teknologiakasvatuksen tukimuoto lasten ja nuorten tiede- ja teknologiaharrastuneisuudelle. TuKoKe-toiminta tapahtuu kouluissa lasten ja nuorten tutkimuksin, keksinnöin ja projektein ja se huipentuu vuosittain lopputapahtumaan. Toiminta sisältää lisäksi ohjauksen tukea ympäri vuoden. Vuodesta 1979 lähtien järjestetyssä kilpailussa tieteenaloja ei ole rajattu ja siihen voi osallistua yksin tai ryhmässä. Kilpailu on vakiinnuttanut asemansa osana lasten ja nuorten tiede- ja teknologiakasvatusta ja on ainut näin laaja tiede- ja teknologiakilpailu Suomessa.

Toiminnan tavoitteena on innostaa, rohkaista ja tukea lapsia ja nuoria sekä kannustaa harrastamaan tieteitä ja teknologiaa. Vaikka monet töistä tehdäänkin koulussa, suurin osa osallistujista työstää tutkimuksiaan myös vapaa-ajallaan, mikä vaatii sitoutumista ja pitkäjänteisyyttä. Tutkielmia tehdessään lapset ja nuoret oppivat löytämään vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin ja kehittämään ratkaisuja ongelmiin. He oppivat itsenäistä työskentelyä, kriittistä ajattelua sekä omien ajatusten perustelua. Lisäksi tutkielmien teko tukee tiedonhankintataitoja sekä ohjaa lapsia ja nuoria käsittelemään ja jäsentämään tietoa.

TuKoKe:ssa kilpaillaan neljässä eri sarjassa (esi- ja alkuopetus, 3.–9.-luokkalaiset, toinen aste sekä yhdistelmä eri-ikäluokista). Työn aiheen voi valita itse omista mielenkiinnonkohteista. Vuonna 2018 tavoitteena on, että tutkielmia tekee yli 1000 lasta ja nuorta ympäri Suomea ja kilpailuun osallistutaan 190 projektilla. Tutkielmat mahdollistavat oman osaamisen osoittamisen ja tarjoavat mahdollisuuden loistaa kaikille lapsille ja nuorille.
Kilpailutyöt palautetaan 1.2.2018 mennessä, minkä jälkeen jokaiselle työlle annetaan palautetta ja jokaista työtä arvostetaan. Arvioinnissa painotetaan omaperäisyyttä, käytännöllisyyttä sekä idean tuoreutta. Lisäksi siinä arvioidaan tutkimuksen tai ratkaisun merkitystä yhteiskunnalle. Palautteiden avulla vapaaehtoisuuteen perustuva neuvottelukunta kutsuu huhtikuun alussa vietettävään lopputapahtumaan 35-40 työtä tasaisesti eri sarjoista. Neuvottelukunnan toimintaan osallistuu myös nuoria.

Lopputapahtumaan kutsutut osallistujat esittelevät työtään asiantuntijoista koostuvalle tuomaristolle. He valmistelevat esityksen, jonka seurauksena he oppivat tuomaan esiin tärkeitä asioita sekä esiintymään yleisön edessä. Kun nuorten osaamista arvostetaan ja häntä kannustetaan, se saattaa innostaa jatkamaan tieteen parissa mahdollisesti myös jatko-opinnoissa. Lopputapahtuma on yhteisöllinen tapahtuma, jossa saman henkiset lapset ja nuoret kootaan yhteen. Lapsista ja nuorista näkee, että he ovat ylpeitä töistään ja saamastaan arvostuksesta. Tapahtuma on täynnä innostusta ja jännitystä. Kaikki lopputapahtumaan kutsutut työt palkitaan stipendein ja erikoispalkinnoin. Töitä ohjanneita opettajia palkitaan myös lopputapahtumassa.

TuKoKe on kansallinen karsintakilpailu kansainvälisiin EUCYS, ISEF ja GENIUS Olympiad tiedekilpailuihin. Edustajat näihin kilpailuihin valitaan lopputapahtumassa. Suomalaiset nuoret ovat menestyneet kansainvälisissä kilpailuissa useina vuosina, ja kilpailut ovat toimineet ponnistuslautana kansainväliselle uralle esimerkiksi Joona Pohjosella, Perttu Pölösellä ja Petteri

Timosella, jotka voittivat TuKoKe:n omana vuonnaan. Tavoitteena on, että myös vuonna 2018 suomalaiset menestyvät kansainvälisissä kilpailuissa. Monet TuKoKe:n lukiolaisista osallistujista ovat kansainvälisistä kouluista tai suorittavat IB-tutkintoa.

Toimintaa arvioidaan määrällisesti toimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten lukumäärällä, joka arvioidaan kilpailuun osallistuneiden töiden määrästä. Kouluissa tehdään jonkin verran karsintaa, joten kaikki tehdyt tutkielmat eivät osallistu kilpailuun. Laadullista arviointia varten toiminnasta kerätään palautetta ohjaajilta. Tämän lisäksi lopputapahtumassa lapsilta ja nuorilta kysellään, mitä he ovat oppineet töitä tehdessä, mikä on ollut parasta ja mitä haasteita heillä on ollut. Kaikille osallistujille lähetetään sähköinen palautelomake. Lasten, nuorten ja ohjaajien palaute otetaan huomioon seuraavan vuoden toimintaa suunnitellessa. Järjestäjät myös arvioivat saapuneiden töiden tasoa ja mahdollisesti suunnittelevat lisäkoulutusta ohjaajille seuraavan vuoden kilpailua varten.

TuKoKe järjestetään yhteistyössä Tekniikan Akateemiset TEK:n kanssa. Lisäksi vuonna 2018 tullaan tekemään yhteistyötä STEK ry:n kanssa lisäämällä Sähkökisa osaksi TuKoKe-kilpailua. Muita yhteistyökumppaneita ovat neuvottelukuntaan kuuluvat organisaatiot. Toiminnan viestinnässä hyödynnetään TuKoKe:n ja Opinkirjon Facebookia, Opinkirjon, TuKoKe:n ja TEK:n kotisivuja sekä TEK:n verkkolehteä, jossa julkaistaan artikkeleita ympäri vuoden. Lisäksi ohjauksen tueksi tarjotaan erilaisia Opinkirjon materiaaleja sekä infoja ja toiminnasta kerrotaan mm. Educa 2018 -mesuilla.

4. Yritys Hyvä

Yritys Hyvä on valtakunnallinen kilpailu, joka nostaa esiin monenlaista osaamista lapsissa ja nuorissa. Se on kilpailu yrittäjyydestä ja yritteliäisyydestä. Kilpailu antaa jokaiselle mahdollisuuden luoda, pohtia ja tuoda esiin omia vahvuuksiaan. Monipuoliset tehtävät kannustavat oma-aloitteisuuteen, kekseliäisyyteen ja yhteisöllisyyteen. Kilpailussa saa rohkeasti ideoida, heitellä villejä ajatuksia ja käyttää mielikuvitusta. Parhaat työt palkitaan rahapalkinnoin (100 € - 1000 €). Yritys Hyvä tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden yhdenvertaiseen osallisuuteen, edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa.

Kilpailuun osallistuminen on erinomainen tapa toteuttaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai nuorisotyöllisiä projekteja. Tehtävissä haastetaan lapset ja nuoret käyttämään ja kehittämään laaja-alaisen osaamisen taitojaan ja tutustumaan työelämään ja yrittäjyyteen. Kilpailutöitä voi toteuttaa monin eri tavoin, ideoita on kirjoitustehtävien lisäksi esimerkiksi taito- ja taideaineisiin. Teksti voi olla muun muassa fanifiktiokirjoitus, blogi tai lehtikirjoitus. Kirjoittamisen lisäksi voi vaikkapa vlogata, piirtää, tanssia tai tehdä musiikkivideon. Tekemisen tapoja on useita, jotta mahdollisimman moni rohkaistuisi osallistumaan ja näyttämään osaamistaan.

Tehtävät kannustavat osallisuuteen, vaikuttamiseen, yrittämiseen, osaamisen jakamiseen, kulttuurisen arvon tuottamiseen ja hyvän tekemiseen. Tehtävävaihtoehdoissa on pyritty

esittelemään yrittäjyyttä kiinnostavasti ja yritteliäisyyttä korostaen. Opettaja voi toteuttaa kilpailutehtäviä osana opetustaan tai innostaa oppilaita ja opiskelijoita osallistumaan vapaa-ajallaan. Kilpailussa on tehtäviä yksin tekeville ja ryhmille. Yritys Hyvässä on kilpailusarjat ikäkausittain: esi- ja alkuopetuksen oppilaat, 3.–6.-luokkalaiset ja 7.–9.-luokkalaiset sekä lukio- ja ammattikoululaiset. Lisäksi kilpailussa on erilliset Yrityskylä-tehtävät, joiden tekemiseen voivat osallistua kaikki Yrityskylässä vierailevat oppilaat.

Yritys Hyvä käynnistyy Yrittäjän päivänä ja kilpailuaikaa on helmikuun loppuun. Sarjojen esiraadit tutustuvat kaikkiin kilpailutöihin, tekevät esikarsinnan ja antavat jatkoon päässeille arvion. Kilpailulautakunta arvioi parhaat kilpailutyöt ja päättää voittajat ja voittosummat. Voittajat kutsutaan lopputapahtumaan Helsinkiin toukokuun puolessa välissä. Lopputapahtuma rakennetaan voittajien osaamisen jakamiselle, ilolle ja palkitsemiseen. Kilpailussa on mukana laajasti opetusalan ja yrittäjyyden osaajia ja tahoja.

Kilpailutehtäviä uudistetaan vuoden 2019 kilpailuun, ja osallistumis- ja arviointialustaa kehitetään tarpeen mukaan. Kilpailuun tuotetaan juliste oppilaitoksiin sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan tiloihin lähetettäväksi. Sitä markkinoidaan opetusalan lehdissä ja somessa. Lapsia/nuoria osallistuu kilpailutehtävien suunnitteluun, lopputapahtuman videointiin ja haastatteluihin sekä kilpailutöiden arviointiin esiraadeissa.

Kilpailua arvioidaan määrällisesti osallistujien, osallistuvien koulujen ja töiden määriä tarkastelemalla sekä laadullisesti toteuttajien itsearvioinnin ja saatujen/kerättyjen palautteiden pohjalta. Tavoitteena on saada 1500 loppukilpailuun osallistuvaa ja 600 loppukilpailuun lähetettyä kilpailutyötä.

5. Omaoppilaskunta.fi

Kehittämiskeskus Opinkirjo koordinoi ja kehittää yhdessä kumppaniensa kanssa perusopetuksen oppilaskuntatoimintaa. Erityisenä painopisteenä on huomioida ja luoda tapoja, joilla perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten nuorimmat ikäluokat saadaan mukaan kouluyhteisön toimintaan. Oppilaskuntatoiminnan tuki on koottu www.omaoppilaskunta.fi -sivustolle, jota käyttää vuosittain noin 2000 perusopetuksen oppilaskuntatoiminnan ohjaavaa opettajaa.

III KOULUTUSKOKONAISUUDET

1. "Yhteisöllinen ja osallistava kouluyhteisö" -koulutukset ja tilauskoulutukset

a) Veso-koulutukset
Opinkirjo on mukana alueellisten nuoriso- ja sivistyspalvelujen kehittämisessä tarjoamalla erityisesti yhteisöllisyyteen liittyviä koulutuksia niiden henkilöstölle. Koulutusten tarve tulee ilmi lukuisista piloteista, joissa on yritetty kehittää kouluihin osallistavaa toimintakulttuuria sekä luokkatilanteisiin tehdyistä interventioista. Esim. Tommi Hoikkalan ja Jyrki Laineen Lahden kaupungin interventiosta kävi ilmi, että luokkatilanteiden työrauhaongelmiin voitaisiin vaikuttaa ryhmädynamiikkaa hyödyntävällä ryhmänohjauksella. Veso-koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään popupkoulu.fi-työkalua. Vesot toteutetaan yhteistyössä Mäntsälän, Tuusulan, Lahden ja Jyväskylän opetustointen kanssa.

b) Nuori Opettaja –koulutukset
Opinkirjo on mukana OAJ:n Nuori Opettaja -verkoston koulutuksissa ja tarjoaa siellä tukeaan vasta vähän aikaa opettajan ammatissa toimineille opettajille erityisesti yhteisöllisten ja osallisuutta tukevien sisältöjen kautta.

c) Räätälöidyt tilauskoulutukset
Opinkirjo tarjoaa opetuksenjärjestäjille maksullista koulutusta ryhmädynaamisten taitojen, yhteisöllisyyden ja koulujen toimintakulttuurin kehittämiseen. Palvelu räätälöidään tilaajan tarpeiden mukaan.

2. Ihmisoikeudet haltuun!

Ihmisoikeudet haltuun! on täydennyskoulutuskokonaisuus opetusalan henkilöstölle. Se koostuu kolmesta viiden opintopisteen laajuisesta osiosta: Ihmisoikeusperustaisuus opetuksessa, Toimijuuden ja osallisuuden lisääminen koulutuksessa ja syrjäytymisen ehkäisy ja esteettömyyden edistäminen. Opinkirjon vastuulla on kokonaisuus Toimijuuden ja osallisuuden lisääminen koulutuksessa.

Koulutuksilla kehitetään ja vahvistetaan
- opetuksen ihmisoikeusperustaisuutta ja osallistavaa toimintakulttuuria ja yhdenvertaisuutta
- demokratiaan ja ihmisoikeuksiin perustuvaa oppilaitoskulttuuria ja henkilöstön osaamista
- osallistujien valmiuksia tunnistaa vihapuhetta sekä kohdata vaikeita tilanteita koulun arjessa ja estää syrjäyttävää toimintaa.

Hankkeella tavoitellaan lasten ja nuorten aktiivista osallistumista, heidän vaikutusmahdollisuuksiensa lisäämistä ja voimaantumista. Tavoitteena on myös vaikuttaa syrjiviin

asenteisiin ja alistaviin sosiaalisiin käytäntöihin, ja luoda myönteistä, muutoksen mahdollistavaa toimintaa oppilaitoksissa. Koulutus toteutetaan Helsingissä, Jyväskylässä ja Oulussa.

Koulutukseen liittyvästä viestinnästä vastaa Haaga-Helia, joka myös hallinnoi ja arvioi hankkeen. Toiminta toteuttaa nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista poistamalla kouluyhteisön syrjiviä käytänteitä ja vahvistamalla nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

3. MOKKI: Muotoilulla monialaisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä

MOKKI: Muotoilulla monialaisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä on opetustoimen ja varhaiskasvatuksen vuosina 2017-2018 toteutettava henkilöstökoulutus. Yhteistyössä Designmuseon kanssa toteutettavassa koulutuksessa tuetaan ja kehitetään monialaisia oppimiskokonaisuuksia oppilaslähtöisiksi ja osallistaviksi muotoilun ja muotoilukasvatukselle tyypillisten menetelmien avulla.

Koulutus kestää 1,5 vuotta ja se toteutetaan Helsingissä, Tampereella ja Oulussa. Se koostuu neljästä lähiopetuspäivästä, kehittämisprojektista omalla koululla ja loppuseminaarista Designmuseolla. Hankkeen lopuksi tuotetaan opetusresurssi monialaiseen oppimiskokonaisuuteen muotoilusta ja se jaetaan verkossa maksutta.

Tavoitteena on tarjota opettajille muotoilun menetelmiä ja muotoilukasvatusta monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen yhteisopettajuuden keinoin, erilaisia arviointimenetelmiä hyödyntäen. Monialaisen muotoiluprosessin kehittäminen antaa opettajille välineitä kehittää oppilaiden laaja-alaisia osaamisen taitoja. Prosessissa on varmistettu oppilaiden osallisuus: heidän ihmetyksensä ja oivalluksena ovat lähtökohtana monialaiselle muotoilun oppimiskokonaisuudelle.

Muotoiluprosessissa nuoret kokevat tulevansa kuulluiksi ja voivansa osallistua itselleen tärkeitä asioita koskevaan päätöksentekoon. Osallisuuden ja kuulluksi tuleminen lisäävät nuorten kokemusta kouluyhteisön jäsenyydestä ja osallisuudesta. Monialaiset muotoilun oppimiskokonaisuudet tukevat nuorten yhteisöllisyyttä ja siihen liittyvien taitojen oppimista sekä edistävät nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia koulussa ja tätä kautta myös kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa.

Koulutuksista kerätään palautetta alkukartoituksella, väliarvioinnilla ja loppupalautteilla. Kouluttajat tekevät jatkuvaa itsearviointia, ja verkkoalustaa käytetään välittömän palautteen saamiseksi. Verkkoympäristössä voidaan seurata osallistujien etenemistä, antaa vertaistukea ja mentoroida. Vaikuttavuutta seurataan monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutumisella.

IV TOIMISTO JA HALLINTO

Jäsenjärjestöt

Opinkirjolla on 11 jäsenjärjestöä:

- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- Finlands Svenska Lärarförbund rf
- Koululiikuntaliitto KLL ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Opetus- ja Sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry
- Suomen Harjoittelukoulujen opettajat ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Suomen Luokanopettajat ry
- Suomen Opettajaksi Opiskelevien liitto SOOL ry
- Suomen Vanhempainliitto ry
- Sydkustens landskapsförbund rf.

Lisäksi Opetushallituksella on puhe- ja läsnäolo-oikeus hallituksen kokouksissa.

Yhdistyksen työryhmät

Yhdistyksellä on kaksi työryhmää: puheenjohtajisto ja henkilöstötyöryhmä. Työryhmät valmistelevat esityksiä hallituksen päätettäväksi. Puheenjohtajisto mm. valmistelee yleiseen hallintoon liittyviä asioita ja yksittäisiä työntekijöitä koskevia henkilöstöasioita. Henkilöstötyöryhmä valmistelee koko henkilöstöä koskevia asioita.

Vuosikokous ja hallitus

Yhdistyksen vuosikokous pidetään helmi-maaliskuussa. Hallitus kokoontuu 4–6 kertaa toimintavuoden aikana.

Henkilöstöohjelman toteutussuunnitelma

Järjestöllä on henkilöstöohjelma. Toimintavuonna sitä toteutetaan mm. seuraavasti:

a) Henkilöstöstrategia
   Toimintavuonna luodaan Opinkirjolle henkilöstöstrategia.

b) Työhyvinvointi:
   - Kokoaikaisissa työsuhteissa tarjotaan lounasetu.
   - Ennaltaehkäisevään terveyteen panostetaan tukemalla henkilöstöä taloudellisesti.
   - Varataan resurssia työterveyspsykologin apuun, jota käytetään tarvittaessa (esim.

työnohjaus).
- Henkilöstöllä on virkistystoimintaa (mm. pikkujoulut)

c) Työkyky:
- Henkilöstöä kannustetaan jakamalla liikunta- ja kulttuuriseteleitä.
- Järjestetään uinti- ja juoksukoulu sekä cooper-testit.

d) Henkilöstön koulutus:
Henkilöstölle järjestetään tarvittaessa lyhyt- tai pitkäkestoista koulutusta kehityskeskusteluissa ja toimiston yhteisissä tapaamisissa esiin nousseiden tarpeiden sekä mahdollisten työn sisältöjen muuttumisen takia.

Yhdistyksellä on luottamusvaltuutettu ja työsuojeluvaltuutettu. Työnantaja on järjestäytynyt Palvelualojen työnantajat PALTA ry -liittoon.

Toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi

Opinkirjon toiminnan kehittäminen ja suunnittelu toteutetaan prosessina, joka osallistaa henkilöstön, hallituksen ja toiminnan kohderyhmät. Toteutettavat palvelut ja hankkeet suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan aina yhteistyössä kulloisenkin kohderyhmän kanssa.

Yhdistyksen jäsenet kutsutaan lisäksi mukaan niihin toimenpiteisiin, hankkeisiin ja palvelujen tuottamiseen, joiden toteutumista niiden oma toiminta tukee, ts. joille ne sisällöllisesti kuuluvat. Järjestön toiminnan arviointi perustuu palvelujen kehittämisprosessissa käytävään keskusteluun kohderyhmien edustajien kanssa, sekä hankekohtaisesti toteutettaviin itsearviointeihin, palautteisiin, haastatteluihin ja kyselyihin kehittävän arvioinnin periaattein.